

Yayın Geliş Tarihi: 09.08.2024
Yayına Kabul Tarihi: 24.09.2024
Online Yayın Tarihi: 12.12.2024
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1530968>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 26, Sayı: 4, Yıl: 2024 Sayfa: 1696-1729
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

ANNE BEKÇİLİĞİ İLE ERGEN UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: BABA KATILIMININ ARACI ROLÜ

Melisa EBEOĞLU DUMAN*

Türkan YILMAZ IRMAK**

Öz¹

Bu araştırmanın amacı, anne bekçiliği boyutları (teşvik, engel ve kontrol) ile ergen uyumu arasındaki ilişkide babanın algıladığı ve ergenin algıladığı baba katılımının aracı rolünü incelemektir. Çalışma kapsamında ergen uyumu değişkeni; sosyal beceri, öznel iyi oluş, duygu düzenleme ve evlatlık inancı değişkenleri ile oluşturulmuştur. Çalışmanın örneklemini 10-14 yaş aralığındaki 783 ergen ($Yaş_{Ort.} = 11.99$, $S = 1.20$) ile anne ve babaları oluşturmuştur. Gerçekleştirilen Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) analizi sonuçlarına göre, kabul edilen model, anne bekçiliği boyutlarının ergen uyumunu doğrudan yordamadığını ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra annenin teşvik edici ile kontrol edici bekçiliği, babanın algıladığı katılımdan ergenin algıladığı katılıma giden yol aracılığıyla ergen uyumunu yordarken, annenin engelleyici bekçiliği yalnızca ergenin algıladığı baba katılımı yolu üzerinden ergen uyumunu yordamıştır. Elde edilen sonuçlar genel olarak, artan baba katılımı ve sonuç olarak daha iyi ergen uyumunun, annenin teşvik edici bekçiliği ile olumlu, engelleyici ve kontrol edici bekçiliği ile olumsuz yönde ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Ulaşılan sonuçlar alanyazın çerçevesinde tartışılmış olup, ergen uyumunu desteklemeye yönelik gerçekleştirilecek müdahale programlarına yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Anne Bekçiliği, Baba Katılımı, Sosyo-Duygusal Gelişim.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Ebeoğlu Duman, M., & Yılmaz Irmak, T. (2024). Anne bekçiliği ile ergen uyumu arasındaki ilişki: baba katılımının aracı rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (4), 1696-1729.

* Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Samsun Türkiye, ORCID: 0000-0001-8893-1237, melisaebeglu@gmail.com

** Doç. Dr., Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir Türkiye, ORCID: 0000-0003-0777-7595, turkan.yilmaz.irmak@ege.edu.tr

¹Çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yaptığı doktora tezinden üretilmiş, 21. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur. Araştırma için, 30.10.2018 tarih ve E.20571172 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

THE RELATIONSHIP BETWEEN MATERNAL GATEKEEPING AND ADOLESCENT ADJUSTMENT: THE MEDIATING ROLE OF FATHER INVOLVEMENT

Abstract

The purpose of this research was to examine the mediating role of perceived father involvement by both fathers and adolescents in the relationship between dimensions of maternal gatekeeping (encouragement, discouragement, and control) and adolescent adjustment. In the study, adolescent adjustment was constructed with the variables such as social skills, emotion regulation, subjective well-being, and the filial piety. The sample consisted of 783 adolescents aged between 10 and 14 ($M_{Age} = 11.99$, $SD = 1.20$) along with their mothers and fathers. According to the results of the Structural Equation Modeling (SEM) analysis, the accepted model revealed that the maternal gatekeeping dimensions did not directly predicted adolescent adjustment. Furthermore, while maternal encouraging and controlling gatekeeping predicted adolescent adjustment through the path from fathers' perceived involvement to adolescents' perceived father involvement, maternal discouraging gatekeeping only predicted through perceived father involvement by adolescents. Overall, the findings indicate that increased father involvement, and consequently better adolescent adjustment, were positively associated with maternal encouraging gatekeeping and negatively associated with her discouraging and controlling gatekeeping. The results were discussed within the framework of existing literature and may guide intervention programs aimed at supporting adolescent adjustment.

Keywords: *Adolescence, Maternal Gatekeeping, Father Involvement, Socio-Emotional Development.*

GİRİŞ

Ebeveynlik, gelişim psikolojisi alanında önemli bir araştırma konusudur (Tamis-LeMonda vd., 2004). Bu alandaki çalışmalar genellikle anne-çocuk ilişkisine odaklanmış olsa da son yıllarda babaların ebeveynliği üzerine yapılan araştırmaların sayısında artış olmuş ve babaların çocuk ve ergen gelişimi üzerinde önemli katkıları olduğu kabul edilmiştir. Annelerin çocuğa temel bakım sağlayan kişi olduğu görüşü pek çok alanda etkisini sürdürse de babaların çocukların hayatına dahil olmasının olumlu etkileri olduğu ve bunun yaşam boyu devam ettiği bilinmektedir. İki ebeveyninden de bakım ve sevgi gören çocuk ve ergenlerin gelişimsel sonuçlarının daha iyi olduğu bilinmesine rağmen (Makusha & Richter, 2016), bazı araştırmacılar özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin uyumları üzerinde babanın daha güçlü bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (ör., Flouri & Buchanan, 2003). Artan baba katılımı çalışmalarıyla birlikte araştırmacılar, anne ve babaların birbirlerinin ebeveynlik süreçlerini nasıl etkilediğini keşfetmeye yönelmişlerdir. Bu faktörlerden biri, annenin babanın ebeveynliği ve çocuğuyla olan ilişkisi üzerindeki etkisini ifade eden anne bekçiliğidir.

Anne Bekçiliği ve Etkileri

Anne bekçiliği, Puhlman & Pasley (2013) tarafından “annenin, çocuğunun babası üzerinde kolaylaştırıcı, kısıtlayıcı veya kontrollü yöntemler ile babanın çocuk bakımına katılımını ve çocukla ilişkisini düzenli, uygun ve tutarlı duruma getirme davranışları” olarak tanımlanmaktadır. Araştırmacılara göre anne bekçiliğinin teşvik, engel ve kontrol olarak sınıflandırılan üç boyutu mevcuttur. Bu boyutlardan teşvik, annelerin, eşlerine baba-çocuk etkileşimi üzerine destekleyici davranışlarda bulunarak baba katılımına geniş alan yaratması olarak ele alınmaktadır. Engel boyutu ise annelerin eşlerinin çocuklarıyla etkileşimini ve ilgilenmesini kısıtlayarak baba katılımını engellemesi olarak kavramsallaştırılır. Kontrol boyutu, annenin çocukla ilgili konularda karar alma gücünü elinde bulundurması ve eşlerinin çocukla ilişkisini denetlemesini ifade etmektedir. Alanyazında, anne bekçiliğinin baba katılımı üzerindeki etkilerine odaklanıldığı görölmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışma sonuçları, annenin çocuğa yönelik aşırı koruyucu eğiliminin (Gaertner vd., 2007) veya engelleyici yönde bekçilik yapmasının (Dyer vd., 2011; Karabulut, 2017; Tu vd., 2014) baba katılımı ile olumsuz ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, baba katılımının en düşük olduğu zamanın, annenin engelleyici davranışları olduğu zaman olduğu vurgulanmaktadır (Nkwake, 2009). Buna karşılık, annenin babayı cesaretlendirici veya teşvik edici yönde bekçilik yaptığı durumlarda babaların çocuğun yaşamına katılımının arttığı belirtilmektedir (Fagan & Cherson, 2017; Zvara vd., 2013).

Alanyazında anne bekçiliğinin genellikle baba katılımı üzerindeki etkilerine odaklanılmış olsa da, anne bekçiliğinin çocuklar üzerinde de etkileri bulunmaktadır (Austin vd., 2013; Meteyer & Perry-Jenkins, 2010). Ancak bekçilik davranışlarının çocuk ve ergen sonuçlarıyla ilişkisi sınırlı sayıda çalışmada incelenmiş ve bu çalışmalarda da sıklıkla baba katılımının düzenleyici veya aracı rolü ele alınmıştır. Örneğin, lise öğrencileri ile babalarından oluşan örnekleme yapılan bir araştırmada, özellikle annenin düşük düzeyde bekçilik uyguladığı zaman, baba katılımı ve ergenlerin saldırgan davranışları arasında tespit edilen olumsuz ilişki daha güçlü bulunmuştur (Karabulut, 2017). Akgöz-Aktaş (2017) ise 4-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerle gerçekteştirdiği çalışmasında, baba katılımının, annelerin teşvik edici ve engelleyici bekçiliği ile çocuğun içselleştirilmif ve dışsallaştırılmif davranış problemleri arasındaki ilişkide aracı olduğunu göstermiştir. Çocuğu anaokuluna devam eden (3-6 yaş) ebeveynlerle yapılan güncel bir çalışmada ise annenin teşvik edici bekçilik davranışlarının artmasının, baba katılımını arttırdığı ve bunun da çocuklarının sosyal biliş, akran ilişkileri, sosyal duygu ve bağımsızlık gibi sosyo-duygusal gelişim özelliklerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır (Wang vd., 2021). Bu çalışma sonuçlarından hareketle, anne bekçiliğinin, baba katılımı aracılığıyla olumsuz davranışları önleme veya azaltmanın yanı sıra çocuk ve ergenlerin sosyo-duygusal gelişimlerini ve iyi oluşlarını desteklemede de önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Baba Katılımı ve Etkileri

Lamb'in (1975) "çocuk gelişimine unutulmuş katkıda bulunanlar" kavramı, çocukların geleceğini şekillendirmede annelerin yanı sıra babalardan da gelen yakınlık ve ilginin önemli olduğunu vurgulamaktadır. İlerleyen yıllarda Lamb ve diğerleri (1985), baba katılımını üç bileşenle kavramsallaştırmışlardır. Bunlardan "sorumluluk" bileşeni, çocuğun bakımı ve yanı sıra sağlıklı gelişimi ile mutluluğu için kaynakların organize edilmesi ve bu konularla ilgili kararlara babaların katılmasını içermektedir. "Etkileşim" bileşeni, çocuğun temel bakımına katılımı ve çocukla bire bir aktivitelerde bulunmayı kapsamaktadır. "Ulaşılabilirlik" bileşeni ise çocuklarla görünür bir etkileşimde bulunulmasa bile, babanın fiziksel olarak çocuk için mevcut olması veya ulaşılabilir olmasına karşılık gelmektedir. Özetle, Lamb ve diğerlerine (1985) göre baba katılımı; babanın çocukları ile doğrudan etkileşim içerisinde olması, çocukları için ulaşılabilir olması ve çocuğun bakımı ve sağlıklı gelişimi için gereken tüm sorumlulukları üstlenmesidir. Baba katılımının bu üç bileşen üzerinden kavramsallaştırılması yaygın olsa da katılım ölçümünün çocuğun gelişim dönemine göre değişebileceği göz ardı edilmemelidir. Örneğin, okul öncesi dönemde baba katılımı daha çok temel bakım, keyfi meşguliyet veya ilgi gibi boyutlarda değerlendirilirken (Akgöz-Aktaş, 2017), ergenlik döneminde babanın duygusal katılımını değerlendirmek ön plana çıkmaktadır (Karabulut, 2017). Bunların yanı sıra alanyazında baba katılımının çocuğa daha fazla uyarıcı sağlayarak fiziksel, bilişsel ve sosyo-duygusal gelişimi desteklediği ve çocukların gelişimindeki olumsuz sonuçları önleme veya azaltmada etkili olduğu da tutarlı bir şekilde vurgulanmaktadır (Lamb, 1977; Sarkadi vd., 2008).

Ebeveynlerin, çocuklarının arkadaş edinmelerini ve grup etkinliklerine katılmalarını teşvik ederek onlar için sosyal ortamlar yaratma, duygularını ve düşüncelerini ifade etmelerini destekleme ve duygusal ihtiyaçlarını karşılama gibi sorumlulukları vardır (Kuzucu, 2011). Ebeveynlerin çocuklar üzerinde etkili olma yöntemleri farklılık gösterse de babaların, çocuklarının sosyalleşmesi, kendilerini ifade edebilmesi ve duygularını düzenleyebilmesinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Feldman vd., 2013). Yapılan birçok çalışmada, baba katılımının ergenlerin sosyal açıdan inisiyatif alabilme becerisini (Stolz vd., 2005), akranlarıyla olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediği (Updegraff vd., 2001) ve ergenleri akran zorbalığından koruduğu (Montero-Montero vd., 2020) bulunmuştur. Ayrıca alanyazında ergenlerin babalarına karşı olumsuz duygular (ör., düşmanlık) beslemelerinin, sosyal davranışları üzerinde olumsuz etkileri olduğu ve bunun akran kabulünde azalmayı öngördüğü belirtilmektedir (Paley vd., 2000).

Babanın çocuğun hayatına katılımı, çocuğun sosyal gelişiminin yanı sıra duygusal gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Babaların çocuk bakımıyla ilgilenmesi ve onlarla daha fazla vakit geçirmesi, çocuklarının güvenli bağlanma geliştirme olasılığını artırmaktadır (Williams & Kelly, 2005). Yakın çevredeki bireylerle kurulan bağların ve iletişimin, duygu düzenleme üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir (Fuendeling, 1998). Bu nedenle, babaların çocuklarının duygu

düzenleme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olarak duygusal gelişimlerine katkıda bulunduğu düşünölmektedir (Hazen vd., 2010). Araştırmalar, artan baba katılımının çocuklarının duygu düzenleme becerileri üzerinde olumlu bir etkisi bulunduğunu sıkça vurgulamaktadır (Bocknek vd., 2014; Lang vd., 2014). Ayrıca ergenlik döneminde babalarıyla yakın bir ilişkisi olan ergenlerin daha az duygusal sıkıntı yaşadıkları dikkat çekmektedir (ör., Kocayörük, 2012). Türkiye’de ergenlerle gerçekteştirilen bazı tez çalışmalarında da babaların duygusal katılımı (Ebeoğlu, 2021) ile kabul edici ve destekleyici olumlu davranışlarının (Gümüşten, 2020) ergenlerin işlevsel duygu düzenleme becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gelişim sürecinde ebeveynlerin çocuklarının psikolojik iyi oluşları üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri ve baba katılımı, çocuk ve ergenlerin benlik saygısına (Ling vd., 2020; Su vd., 2017), öznel iyi oluşuna (Özdemir, 2012) ve yaşam doyumuna (Kuzucu & Özdemir, 2013) katkı sağlamaktadır. Kuzucu & Özdemir’in (2013) bulguları, baba katılımındaki artışın ergenlerin benlik saygısı ve yaşam doyumunu artırmanın yanı sıra babanın duygusal katılımının, ergenlerin psikolojik iyi oluşu üzerinde anne katılımından daha büyük bir katkısını olduğuna işaret etmiştir. Diğer çalışmalarda da benzer olarak, babanın ergenle olan olumlu ilişkisinin veya yüksek baba katılımının, ergenlerin yaşam doyumunu ve iyi oluşunu desteklemede (Flouri & Buchanan, 2003) anneden bağımsız olarak güçlü bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca baba katılımı ile ergenlerin algıladıkları mutluluk arasında olumlu ilişkiler olduğu ve babalarıyla sıcak ve yakın ilişkiler kuran ergenlerin daha olumlu duygulara sahip oldukları da belirtilmektedir (Flouri, 2005).

Alanyazında güncel olarak ele alınan konulardan biri, ebeveynlerin çocukların evlatlık inançları (filial piety) üzerindeki etkisidir. Evlatlık inancı, Konfüçyüs öğretilerinden doğan ve çocukların uygun evlatlık davranışlarını ifade eden bir kavramdır (Yeh & Bedford, 2003). Sınırlı sayıdaki araştırma, evlatlık inancının aile uyumu (Cheung vd., 1994) ve yetişkin çocukların ebeveynlerine bağlılığı (Cicirelli, 1983) ile olumlu, ancak çocukların bilişsel esnekliği ve eleştirel düşünmeleri ile olumsuz bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir (Ho, 1994). Evlatlık inancının hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarla ilişkili olması, bu kavramın iki boyutlu olabileceğini ve “otoriter evlatlık inancı” ve “karşılıklı evlatlık inancı” olarak ayrılması gerektiğini düşöndürmüştür. Otoriter evlatlık inancı, bireyin kendi isteklerini bastırarak yaşça büyük olan ebeveynlerini yüceltmesi anlamına gelirken, karşılıklı evlatlık inancı, ebeveynler ile sevgi ve saygı ilişkisi içerisinde bulunmayı ve aileye destek olmayı kapsamaktadır (Yeh, 2003). Ancak ölkemizde bu kavramı değerlendiren ölçeğin ortaokul örnekleminde yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında, evlatlık inancının tek boyutlu bir yapı olarak ortaya çıktığı saptanmıştır. Ayrıca bahsi geçen çalışmada evlatlık inancının, kontrollü ve özerk düzenleme ile olumlu yönde ilişkili olduğu ve bu düzenleme türlerinin de ergenlerin daha fazla ve farklı çalışmaya niyetlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Tığrak, 2017).

Bu sonuç, kültürümüzde evlatlık inancının görece olumlu özelliklerle ilişkili olabileceğine işaret etmiştir. Dolayısıyla kavramın, ebeveynlere itaati destekleyen ama aynı zamanda sevgi ve aileye bağlılığı içeren kuramsal arka planı (Ho, 1994) ve Türk aile yapısının özerk-ilişkisel yapısı (Kağıtçıbaşı, 2007) göz önüne alındığında, baba katılımının ergenlerin evlatlık inançları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim, alanyazında ergenlerin anne-babalarından algıladıkları sıcaklık ve desteğin (Huang & Yeh, 2013) ve baba katılımının (Nainee vd., 2016) ergenlerin karşılıklı evlatlık inancı ile olumlu yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir.

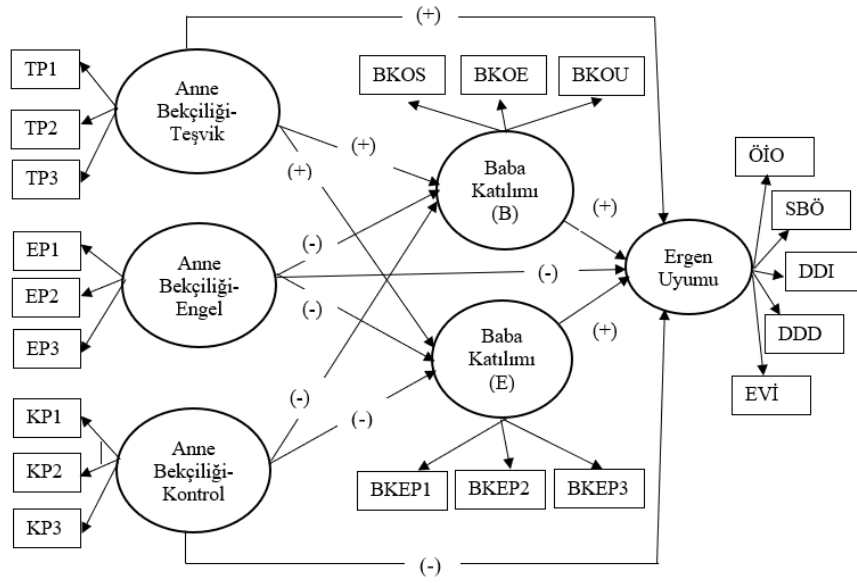
Özetle, günümüzde çocuklarının hayatına daha fazla katılım gösteren babaların, birçok alanda çocuklarının gelişimlerine katkı sağladıkları görülmektedir. Baba katılımının yanı sıra anne bekçiliğinin de hem baba katılımı üzerinde hem de baba katılımı aracılığıyla dolaylı olarak çocukların gelişimi üzerinde etkisi olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla ortak ebeveynlik rolü içerisinde olan babaların katılımı ve bunun ergen gelişimi üzerindeki etkileri için anne babaların birbirlerinin ebeveynlik süreçlerini etkileyen faktörlere odaklanmak önemlidir. Ancak alanyazında ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren sınırlı sayıda ampirik kanıt bulunmaktadır. Bu kanıtlar da ağırlıklı olarak okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveyn örnekleminden elde edilmiştir. Bu nedenle, mevcut araştırmada özellikle ergenlik dönemindeki baba katılımı ve anne bekçiliğinin nasıl bir örüntü izlediğinin anlaşılmasına odaklanılmıştır. Ayrıca alanyazında ergenlik dönemindeki baba katılımının annenin katılımından daha güçlü etkilere sahip olabileceği belirtildiğinden (ör., Flouri & Buchanan, 2003) bu argüman da mevcut araştırmanın örneklemine belirleyici olmuştur. Araştırmada ergenlik döneminin seçilmesinin bir diğer nedeni ise bu yaş döneminde ebeveyn-ergen ilişkisi nitelik açısından değişim gösterse de ergenlerin ebeveynleriyle yakın ilişkilerini devam ettirmesi ve ailelerin de hala çocuklarının yaşamında önemli bir yere sahip olmasıdır. Aynı zamanda, ergenlerin müdahale çalışmalarında da geç kalınmadan hedeflenebilecek bir grup olmalarıdır.

Mevcut Çalışma

Bu araştırmanın amacı, anne bekçiliği boyutları (teşvik, engel ve kontrol) ile ergen uyumu arasındaki ilişkide babanın algıladığı ve ergenin algıladığı baba katılımının aracı rolüne ilişkin önerilen modelin sınanmasıdır. Model, aile sistemleri perspektifinden hareketle, annenin olumlu ve olumsuz yöndeki bekçiliğinin baba katılımı üzerinde etkisinin bulunduğunu gösteren (Fagan & Cherson, 2017; Puhlman & Pasley, 2013) ve aktif baba katılımının da ergenlerin sosyo-duygusal gelişimine katkı sağladığını belirten (Cabrera & Mitchell, 2009; Flouri & Buchanan, 2002; Kuzucu & Özdemir, 2013) alanyazın çerçevesinde oluşturulmuştur. Araştırmacılar annenin engelleyici veya kontrol edici bekçilik türlerinde olduğu gibi kapı-kapatıcı (gate-closing) bekçilik davranışlarının baba katılımını azaltan (örn., Gaertner vd., 2007; Zvara vd., 2013), teşvik edici bekçilikteki gibi kapı-açıcı (gate-opening) bekçilik davranışlarının ise baba katılımını arttıran (örn., Pekel Uludağlı, 2024; Wang vd., 2021) faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle mevcut çalışmada

annenin teşvik edici, engelleyici ve kontrol edici bekleliği ile ergen uyumu (sosyal beceri, öznel iyi oluş, duygu düzenleme ve evlatlık inancı) arasındaki ilişkide babanın algıladığı ve ergenin algıladığı baba katılımının aracı etkileri YEM kullanılarak anlaşılmasına çalışılmıştır (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Hipotez Edilen Model

Not: TP1: Teşvik parsel 1; TP2: Teşvik parsel 2; TP3: Teşvik parsel 3; EP1: Engel parsel 1; EP2: Engel parsel 2; EP3: Engel parsel 3; KP1: Kontrol parsel 1; KP2: Kontrol parsel 2; KP3: Kontrol parsel 3; BKOS: Sorumluluk; BKOE: Etkileşim; BKOU: Ulaşılabilirlik; BKEP1: Baba katılımı-ergen parsel 1; BKEP2: Baba katılımı-ergen parsel 2; BKEP3: Baba katılımı-ergen parsel 3; ÖİÖ: Öznel iyi oluş; SBE: Sosyal beceriler; DDI: Duygu düzenleme-İşsel işlevsel; DDD: Duygu düzenleme-Dışsal işlevsel; EVİ: Evlatlık inancı)

YÖNTEM

Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir (Karasar, 2005). Çalışmada çok değişkenli, kesitsel bir desen kullanılmıştır.

Örneklem

Bu çalışmanın hedef popülasyonu, Ankara’da yaşayan ortaokul öğrencileri (10-14 yaş) ve ebeveynlerini kapsamaktadır. Buna göre katılımcılar, Türk İstatistik Kurumu’nun, ilçelere göre gelişim düzeyleri ve bu ilçelerde yaşayan vatandaşların eğitim düzeylerini gösteren verilerine dayanarak, Ankara’nın altı merkez ilçesindeki düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik statüde (SES) yer alan 25 ortaokul arasından tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Minimum örneklem

büyüklüğü için N: q kuralı (tahmin edilen parametre oranı 20:1) kullanılarak (Jackson, 2003) ulaşılması hedeflenen örneklem sayısı en az 560 anne-baba-ergen üçlüsü olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılara ulaşmak adına ebeveynlere bilgilendirilmiş onam formları ile ölçek bataryalarını içeren toplam 4955 zarf gönderilmiş olmasına rağmen, bunların yaklaşık beşte biri (1015) geri dönmüştür. Dahil etme kriterlerimize uygun olmayan (ebeveynlerin gençlerin biyolojik ebeveynleri olması, evli olmaları, birlikte yaşamaları, engelli veya psikiyatrik bir rahatsızlığı olan çocuğa sahip olmamaları ve ana dil olarak Türkçe konuşmaları) katılımcılar da dışlandıktan sonra (bkz. İstatistiksel Analiz) nihai örneklem 783 anne-baba-ergen üçlüsünden (2.349 katılımcı) oluşmuştur. Tablo 1’de ebeveynlere, Tablo 2’de ise ergenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

	Anne	Baba
Yaş		
Ortalama (SS); Ranj	38.92 (5.30); 26-56	43.00 (5.40); 31-63
Eğitim Durumu		
İlköğretim	288 (% 36.8)	225 (% 28.7)
Lise	281 (% 35.9)	271 (% 34.6)
Üniversite ve Lisansüstü	207 (% 26.4)	287 (% 36.7)
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	243 (% 31.0)	749 (% 95.7)
Çalışmıyor	540 (% 69.0)	34 (% 4.3)
Çalışılan Gün Sayısı		
Hafta içi 5 gün	166 (% 21.2)	285 (% 36.4)
Hafta sonu da en az 1gün	64 (% 8.2)	395 (% 50.4)
Belirtilmemiş/Çalışmıyor	553 (% 70.6)	103 (% 13.2)
Günde Çalışma Saati		
8 saatten az	118 (% 15.1)	162 (% 20.7)
8-9 saat	79 (% 10.1)	292 (% 37.3)
10 saatten fazla	32 (% 4.0)	230 (% 29.4)
Belirtilmemiş/Çalışmıyor	554 (% 70.8)	99 (% 12.6)
Algılanan SED		
Ortanın altı		216 (% 27.6)
Orta		432 (% 55.2)
Ortanın üstü		118 (% 15.0)
Evlilik Süresi		
Ortalama (SS); Ranj	17.26 (4.61); 11-34	
Çocuk Sayısı		

1	76 (% 9.7)
2	436 (% 55.7)
3	199 (% 25.4)
4	60 (% 7.7)
5	11 (% 1.4)
10	1 (% 0.1)

Tablo 2. Ergenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	Ergen
Yaş	
Ortalama (SS); Ranj	11.99 (1.20); 10-14
Cinsiyet	
Kadın	426 (% 54.4)
Erkek	357 (% 45.6)
Sınıf Düzeyi	
5. Sınıf	165 (% 21.1)
6. Sınıf	216 (% 27.6)
7. Sınıf	250 (% 31.9)
8. Sınıf	152 (% 19.4)
Algılanan Ekonomik Durum	
Çok İyi	141 (% 18.0)
İyi	389 (% 49.7)
Orta	219 (% 28.0)
Kötü	19 (% 2.4)
Çok Kötü	1 (% 0.1)
Belirtilmemiş	14 % 1.8)

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında annelerden, babalardan ve çocuklarından (ergenlerden) ölçüm alınmak üzere üç ayrı ölçek bataryası kullanılmıştır. İzleyen bölümde çalışma kapsamında kullanılan veri toplama araçları tanıtılmıştır.

Babalardan alınan ölçümler

Kişisel bilgi formu

Babalara ait sosyo-demografik bilgilerin tespiti amacıyla bu çalışma kapsamında hazırlanan formda; babaların yaşı, medeni durumu, eğitim seviyesi, mesleği, gelir durumu, çalışma durumu, günlük çalışma süresi, birlikte yaşadığı kişiler ve psikiyatrik bir rahatsızlığının olup olmadığı gibi bilgiler yer almaktadır.

Baba katılımı ölçeği

Yılmazçetin (2003) tarafından, babaların çocuklarının yaşamlarına katılımlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek, baba katılımını Lamb ve diğerlerinin (1985) kavramsallaştırdığı boyutlara göre ele almaktadır. İki bölümden oluşan bu ölçeğin ilk bölümünde sosyo-demografik özellikler değerlendirilebilmekle birlikte, bu çalışmada ölçeğin sadece baba katılımını 3 boyut ile değerlendiren ikinci bölümü kullanılmıştır. İkinci bölümde, toplam 27 madde bulunmaktadır. Ölçeğin maddelerine “Çocuğunuzla okulu ve dersleri hakkında konuşmak”, “Beraber bir yerlere gitmek (yemeğe, gezmeye vb.)” ifadeleri örnek olarak verilebilir. Ölçeğin alt boyutları sorumluluk, etkileşim ve ulaşılabilirliktir. 5’li likert tipi derecelendirme ile değerlendirilen ölçekten elde edilen yüksek puanlar, babaların çocuklarının yaşamına daha fazla dahil olduğuna işaret etmektedir. 9-14 yaş grubundaki çocukları olan babalarla yapılan başka bir çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .72, .83 ve .62 olarak bulunmuştur. Toplam baba katılımı için bu değer .86 olarak bulunmuştur (Duran, 2010). Bu çalışmada ise bu değerler, sorumluluk için .78, etkileşim için .88, ulaşılabilirlik için .75 ve ölçeğin tümü için .91 olarak hesaplanmıştır.

Annelerden alınan ölçümler

Kişisel bilgi formu

Annelere ait sosyo-demografik bilgilerin tespiti amacıyla bu çalışma kapsamında hazırlanan formda; annelerin yaşı, medeni durumu, eğitim seviyesi, mesleği, gelir durumu, çalışma durumu, günlük çalışma süresi, birlikte yaşadığı kişiler, psikiyatrik bir rahatsızlığının olup olmadığı ve çocuklarının yaş ve cinsiyetleri gibi bilgiler yer almaktadır.

Anne bekçiliği ölçeği-Anne formu

Annelerin kapı bekçiliği düzeylerini ölçmek amacıyla Puhlman & Pasley (2017) tarafından geliştirilen ölçek üç alt boyut (teşvik, engel ve kontrol) ile 42 maddeden oluşmaktadır. Teşvik boyutu, annelerin babayı destekleyici ve cesaretlendirici bekçilik davranışlarına ilişkin olumlu maddeler içermektedir. Engel boyutu ise annelerin babanın çocuğuyla etkileşimini kısıtlayıcı bekçilik davranışlarına ilişkin olumsuz maddeleri içerirken, kontrol boyutu annelerin babanın çocuğu ile etkileşimini denetlemesine ve aile içinde karar alma mekanizmalarının gücüne ilişkin maddeleri kapsamaktadır. “Eşim ve çocuğumun birlikte aktiviteler yapmaları için onlara ön ayak olurum.”, “Eğer eşimin hoşlanmadığım bir şey yaptığını görürsem, eşimin çocukla etkileşimini engellerim.”, “Eşimin çocukla geçirdiği zamanı denetlerim.” maddeleri ölçeğin maddelerine örnektir. 6’lı likert tipi

ile değerlendirilen ölçekteki her alt boyuttan elde edilen puanlar yükseldikçe, annelerin o boyuttaki beklılik davranışları artmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Akgöz-Aktaş & Aydın (2020) tarafından, okul öncesi dönemde çocukları olan anne örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Türkçe uyarlama çalışmasında, orijinal ölçekteki 42 maddeden ancak 29 maddenin iyi düzeyde çalıştığı belirlenmiş ve Cronbach Alfa değerleri teşvik için .81, engel için .66 ve kontrol için .74 olarak saptanmıştır (Akgöz-Aktaş & Aydın, 2020).

Puhlman (2013), her yeni bir örnekleme ölçekteki maddelerin işlerliğinin yeniden analiz edilmesinin faydalı olacağını belirttiği için mevcut çalışmada, ölçeğin önceden belirlenmiş olan faktör yapısını ve maddelerin işlerliğini test etmek amacıyla orijinal ölçekte yer alan 42 madde üzerinden birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçeğin Türkçeye çevrilmiş maddeleri, ilk uyarlama çalışmasını gerçekleştiren yazarlardan elde edilmiş olup, bu çalışmada çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmamıştır. Mevcut araştırmada yapılan DFA sonucunda madde faktör yükleri kabul edilebilir sınırların (.40) altında olan 12 madde çıkarılmıştır. Ölçekte kalan 30 madde ile (teşvik için 13 madde, engel için 9 madde ve kontrol için 8 madde) tekrarlanan DFA, tüm maddeler için anlamlı *t* değerleri ve kabul edilebilir model-veri uyum indeksleri [$\chi^2/df=2.97$, $p=0.00$, CFI=.93, IFI=.93, NFI=.90, NNFI=.93, GFI=.90, RMSEA=.050 (RMSEA için %90 güven aralığı (CI)=0.047: 0.053), SRMR=.069] göstermiştir. Ergen çocuğa sahip olan anneler için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yeniden yapılan bu ölçeğin nihai halinin 30 maddeden oluştuğu ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının ise teşvik edici beklılik için .82, engelleyici beklılik için .70 ve kontrol edici beklılik için .76 olduğu saptanmıştır.

Ergenlerden alınan ölçümler

Kişisel bilgi formu

Ergenlere ait sosyo-demografik bilgilerin tespiti amacıyla bu çalışma kapsamında hazırlanan formda; ergenin cinsiyetine, yaşına, algıladığı sosyo-ekonomik düzeye ve akademik not ortalamasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Ergen öznel iyi oluş ölçeği

Eryılmaz tarafından 2009 yılında ergenlerin algıladığı öznel iyi oluşu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan bu ölçek, 15 maddeden oluşmaktadır. Dört alt boyutu bulunan ölçeğin alt boyutları şu şekildedir: Aile ilişkilerinde doyum, olumlu duygular, yaşam doyumunu ve önemli diğerleri ile ilişkide doyum. “Ailem beni sever.”, “Arkadaşlarımla beraber vakit geçiririm.” ifadeleri ölçeğin maddelerine örnektir. Ölçek 4'lü likert tipi ile değerlendirilmekte olup ergenlerin ölçekten elde ettiği yüksek puanlar, öznel iyi oluşlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach Alfa değerinin .86 olduğu, alt boyutlar için de bu değerlerin .66 ile .83 arasında değiştiiği saptanmıştır. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .83 olarak bulunmuştur (Eryılmaz, 2009). Bu araştırmada ise Cronbach

Alfa iç tutarlık katsayıları “aile ile ilişkilerde doyum” boyutu için .85, “yaşam doyumunu” boyutu için .81, “önemli diğerleri ile ilişkide doyum” boyutu için .77, “olumlu duygular” boyutu için .78 ve ölçeğin tamamı için .90 olarak hesaplanmıştır.

Ergenler için duygu düzenleme ölçeği

Ergenlerin duygu düzenleme stratejilerini belirlemek amacıyla Phillips & Power (2007) tarafından geliştirilen bu ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte duygu düzenleme yöntemleri; içsel-işlevsel, dışsal-işlevsel, içsel-işlevsel olmayan ve dışsal-işlevsel olmayan duygu düzenleme şeklinde dört boyut üzerinden ele alınmaktadır. Türkçeye uyarlaması Duy ve Yıldız tarafından 2014 yılında gerçekleştirilmiş olup, ölçek orijinalinde olduğu gibi 4 faktörlü yapı olarak doğrulanmıştır. 5’li likert tipi (1: Hiçbir zaman; 5: Her zaman) ile değerlendirilen ölçekten alt boyutlara yönelik ayrı toplam puan alınmakta ve ilgili boyutlardan alınan puanlar arttıkça ergenlerin ilgili boyuttaki duygu düzenleme stratejisini daha sık kullandığı belirtilmektedir. Uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa değerlerinin, ölçeğin alt boyutları için .57 ile .76 arasında farklılaştığı bulunmuştur (Duy & Yıldız, 2014). Ölçekte “Başıma olumsuz bir olay geldiğinde” yönergesini takiben “Bir dahaki sefere neyi daha iyi yapabileceğimi düşünürüm.”, “Arkadaşlarımdan veya ailemden sarılmak, elimi tutmak gibi bedensel yakınlık ararım.” gibi maddeler yer almaktadır. Mevcut araştırma kapsamında, ölçeğin bazı maddelerinin Milli Eğitim Müdürlüğü’nce uygun bulunmaması sebebiyle çalışmada duygu düzenleme boyutlarından sadece içsel işlevsel ve dışsal işlevsel alt boyutlar kullanılabilmiş ve bu boyutlar için Cronbach Alfa değerleri ise sırasıyla .78 ve .56 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal beceri ölçeği

Sosyal Beceri Ölçeği Kocayörük (2000) tarafından geliştirilmiş olup, ilköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tek boyut ve toplam 20 maddeden oluşan ölçek 4’lü likert tipi derecelendirme (1: Hiç; 4: Tamamen) ile puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 20 ile 80 puan arasında değişmektedir. “Grup içinde yapılacak faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunurum.”, “Sınıfa yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.” ölçeğin maddelerindedir. Alınan puanların yüksekliği, öğrencilerin sosyal beceri davranışlarını göstermedeki yeterliliğine karşılık gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .75 olarak saptanmış olup (Kocayörük, 2000), mevcut çalışmada bu değer .83 olarak hesaplanmıştır.

Evlatlık inancı ölçeği

Yeh (2003) tarafından çocuk ve ergenlerin evlatlık inançlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen bu ölçeğin, karşılıklı evlatlık inancı ve otoriter evlatlık inancı olmak üzere iki alt boyutu ve toplam 16 maddesi mevcuttur. Evlatlık İnancı Ölçeği’nin uyarlama çalışması Sayıl’ın (2013) yürütücülüğünü yaptığı TÜBİTAK Projesi (Proje No: SOBAG 113K208) kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Uyarlama çalışmasında katılımcıların yaşına uygun olmayacağı dūřınılen 5 madde ölçekten çıkarılmış ve yerine kùltürümüze uygun olacağı dūřınılen 2 madde eklenerek 13 madde ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda 4 maddenin daha ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve faktör analizi yinelenmiştir. KMO değeri .90 olarak saptanan nihai ölçeğin tek boyut ve 9 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Ölçek maddelerine “Kararlarımı alırken anne babamın ne dūřüneceđini dikkate almak.”, “Anne babamı gururlandırmak için başarılı olmak.” örnek olarak verilebilir. 6’lı likert tipi (1: Son derece nemsiz; 6: Son derece önemli) ile değerlendirilen ölçekte yùksek puanlar, ergenlerin evlatlık inançlarının yùksek olduğunu göstermektedir. Uyarlanan leđin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .80 olarak saptanmış olup (Tığrak, 2017), bu değer mevcut araştırmada ise .81 olarak hesaplanmıştır.

Baba katılım leği-ocuk formu

Finley & Schwartz (2004) tarafından babanın çocuğa sağladığı duygusal katılımını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçeğin Tùrkeye uyarlaması Kuzucu & zdemir (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek, tek faktör ve toplam 9 maddeden oluşmakta olup, 5’li likert tipi ile değerlendirilmektedir. “Desteđine gereksinim duyduğunda baban sana bu desteği sağlar mı?”, “Baban seninle birlikte etkinliklere katılır mı?” soruları ölçek maddelerine örnek olarak verilebilir. Ölçekten elde edilen yùksek puanlar, çocukların, babalarının hayatlarına katılımlarını yùksek olarak algıladığına ve baba-ocuk ilişkisinin olumlu olduğunu dūřündüđüne karşılık gelmektedir. Yapılan uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa gùvenirlik katsayısı .88 olarak belirlenmiştir (Kuzucu & zdemir, 2013). Bu çalışmada ise bu değer .81 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Bu araştırma, Ege Ùniversitesi Sosyal ve Beřerì Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (30.10.2018 tarih, E.20571172 sayılı karar) ve Ankara İI Milli Eğitim Mùdùrlüđü’nden alınan izin ile gerçekleştirilmiştir. Gereki izinlerin alınmasının ardından Ankara’nın 6 merkez ilçelerindeki belirlenen ortaokullar ile iletişime geçilerek anne ve babalara ulaştırılacak anketlere ve đrenci uygulanmalarına yönelik planlamalar yapılmıştır. Ortaokulların her sınıf dùzeyi (5.sınıf-8.sınıf) için seçkisiz olarak ikişer řube seçilmiş olup, ilgili sınıflardaki öğrencilere ilk olarak ebeveynlerine gtùrmeleri için bilgilendirilmiş onam formları (hem kendileri hem çocukları için) ile gnùllù katılım göstermeyi kabul etmeleri halinde anne ve babalarının dolduracağı anketlerin olduğu zarflar dağıtılmıştır. Ebeveynlere gönderilen zarfların sonraki hafta kapalı bir şekilde yine öğrenciler aracılığıyla okula teslim etmeleri istenmiştir. Okullarda toplanan formlar, araştırmacı tarafından geri alınarak incelenmiş, ardından ise çalışmaya katılmayı hem kendileri hem de çocukları için kabul eden ebeveynlerin çocuklarına ölçekler eř zamanlı olarak tek oturumda okulların yùksek kapasiteli salonlarında uygulanmıştır. Öğrencilerin lekleri doldurmaları ortalama 40 dakika sùrmüřtür.

İstatistiksel Analiz

Veri girişine ilişkin kontroller yapıldıktan sonra araştırmanın dışlama kriterlerine yönelik veri temizliği gerçekleştirilmiştir. Dahil olma ve dışlama kriterleri doğrultusunda (ebeveynlerin gençlerin biyolojik ebeveynleri olmaması, evli olmamaları, birlikte yaşamamaları, engelli veya psikiyatrik bir rahatsızlığı olan çocuğa sahip olmaları ve ana dil olarak Türkçe konuşmamaları) ulaşılan 1015 anne-baba-ergen üçlüsünden 95 anne-baba-ergen üçlüsü çıkarılmıştır. Ayrıca ebeveyn ölçeklerinde anne ve babaların birbiri yerine doldurduğu tespit edilen ve gelişi güzel doldurulan 49 verinin de çıkartılmasıyla veri setinde 862 anne-baba-çocuk üçlüsü kalmıştır. Ardından, veri setindeki kayıp veriler incelenmiş ve kayıp veri oranının %15'in altında olmasından (Roth, 1994) ve kayıp verilerin rastgele olmasından dolayı ölçeklerde boş bırakılan maddelere ortalama değer atanmıştır. Daha sonra, veri setindeki uç değerler incelenmiş olup, Z puan aralıklarına uymadığı (Field, 2009) belirlenen 79 uç değer veri setinden çıkarılmıştır. Kalan 783 anne-baba-ergen üçlüsünden oluşan verinin normal dağılım gösterip göstermediği ise değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin incelenmesi yoluyla değerlendirilmiştir. Normal dağılım gösterdiği tespit edilen veri setinde analizler SPSS 22.00 ve LISREL 8.8 programlarıyla yapılmıştır. Analizlerde ilk olarak hipotez edilen modelde yer alan gösterge değişkenler arasındaki ilişkiler, korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ardından, anne bekçiliği boyutları (teşvik, engel ve kontrol) ile ergen uyumu arasındaki ilişkide babanın algıladığı ve ergenin algıladığı baba katılımının aracı rolünü araştırmak için yapısal eşitlik modellemesi gerçekleştirilmiştir. Yapısal eşitlik modeline yönelik analizler için ise şu uyum ve hata istatistikleri kullanılmıştır: $\chi^2/df < 3$, GFI, CFI, NFI, NNFI veya IFI $\geq .95$ ve RMSEA veya SRMR $< .08$ (Hu & Bentler, 1999; Kline, 2016). Son olarak, model karşılaştırması için ki-kare (χ^2) fark testi kullanılmıştır (Kline, 2016).

BULGULAR**Değişkenler Arasındaki İlişkiler**

Test edilmesi planlanan modelde yer alan gösterge değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu analizi ile incelenmiştir. Anne bekçiliği, babanın algıladığı baba katılımı, ergenin algıladığı baba katılımı ve ergen uyumu olarak kavramsallaştırılan sosyal beceri, öznel iyi oluş, duygu düzenleme ve evlatlık inancı değişkenleri arasındaki korelasyonlara ilişkin sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

NNFI= .97, IFI= .98, GFI= .96, AGFI= .94, RMSEA= .040 (% 90 (GA alt sınır= 0.035; GA üst sınır= 0.046), SRMR= .037]. Düzeltme indeksleri doğrultusunda, ergen uyumu örtük değişkeninin göstergelerinden içsel-işlevsel duygu düzenleme ile sosyal beceri değişkeninin hata varyansları ilişkilendirilmiş olup ikinci ölçüm modeli test edilmiştir. İkinci ölçüm modelinin ise veriye daha iyi uyum sağladığı saptanmıştır (χ^2 (154, $N= 783$)= 334.76 $p < .001$, $\chi^2/df= 2.17$, CFI= .98, NFI= .96, NNFI= .97, IFI= .98, GFI= .96, AGFI= .94, RMSEA= .039 [% 90 (GA alt sınır= 0.033; GA üst sınır= 0.044), SRMR= .036]. İkinci ölçüm modeline ilişkin detaylı istatistikler Tablo 4'te ve standardize çözümleme değerleri Şekil 2'de sunulmuştur.

Tablo 4. İkinci Ölçüm Modelinin Faktör Yükleri, Standart Hata ve t Değerleri ile Açıkladıkları Varyanslar

Değişkenler	Standardize Edilmemiş Faktör Yükleri	SH	t	Standardize Faktör Yükleri	R ²
Anne Bekçiliği-Teşvik					
Teşvik parsel 1	1.00	0.81	12.13	.79	.63
Teşvik parsel 2	0.64	0.03	19.39	.75	.57
Teşvik parsel 3	0.79	0.04	19.88	.79	.63
Anne Bekçiliği-Engel					
Engel parsel 1	1.00	0.46	15.44	.65	.43
Engel parsel 2	0.66	0.05	13.19	.60	.36
Engel parsel 3	1.16	0.08	14.91	.74	.54
Anne Bekçiliği-Kontrol					
Kontrol parsel 1	1.00	0.27	12.42	.77	.59
Kontrol parsel 2	1.25	0.08	15.62	.64	.40
Kontrol parsel 3	1.24	0.07	17.46	.74	.54
Baba Katılımı (B)					
Sorumluluk	1.00	1.02	16.29	.65	.42
Etkileşim	2.24	0.14	16.12	.91	.83
Ulaşılabilirlik	0.95	16.12	15.86	.67	.45
Baba Katılımı (E)					
Ergen algısı parsel 1	1.00	0.06	13.97	.78	.60
Ergen algısı parsel 2	1.24	0.06	20.50	.78	.61
Ergen algısı parsel 3	1.43	0.07	20.71	.79	.62
Ergen Uyumu					
Evlalık inancı	1.00	0.70	14.76	.72	.51
Duygu düzenleme-İçsel işlevsel	0.56	0.04	14.21	.61	.37
Duygu düzenleme-Dışsal işlevsel	0.59	0.04	13.95	.57	.33

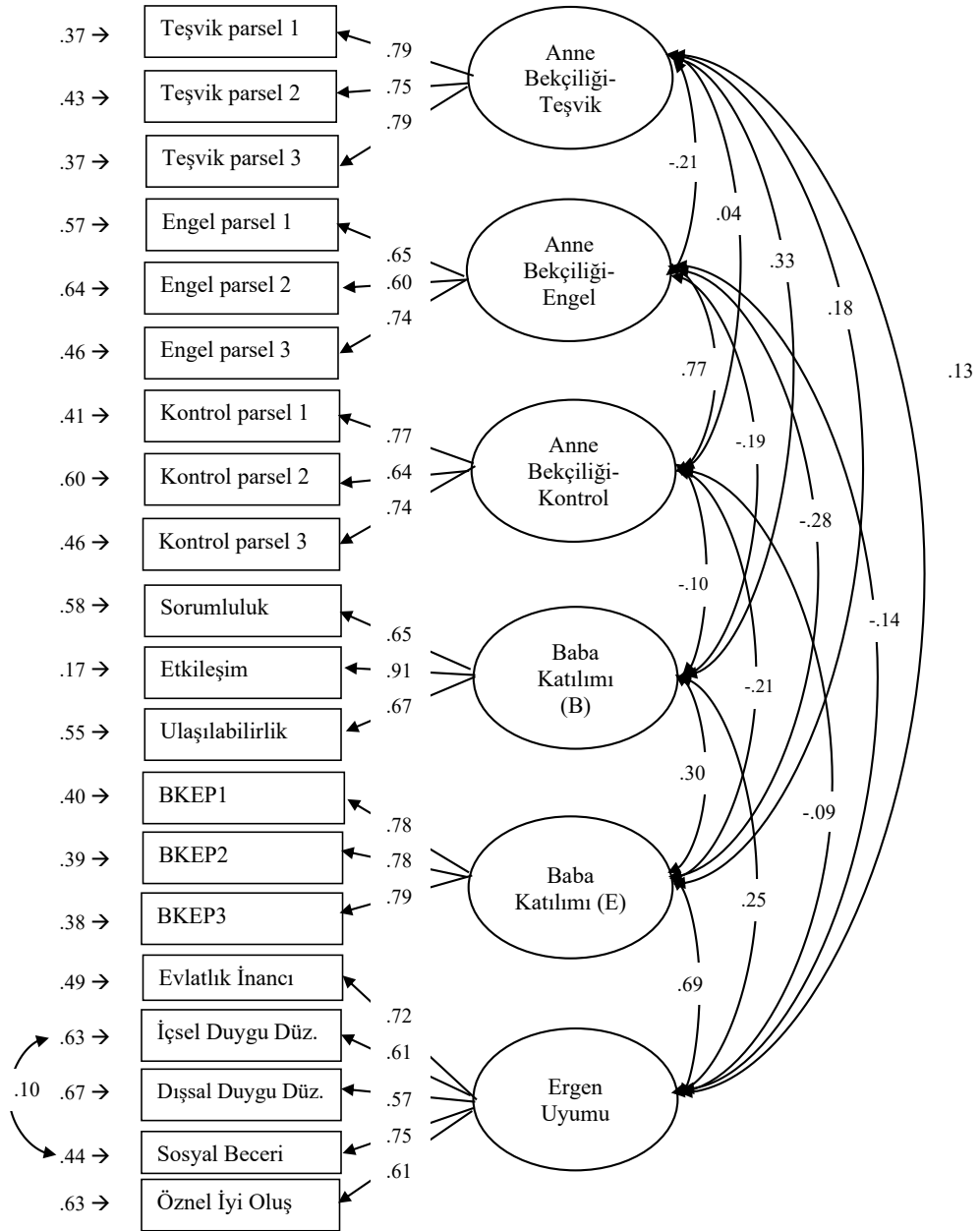

Ebeoğlu Duman, M., Yılmaz Irmak, T. DEÜ SBE Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 4

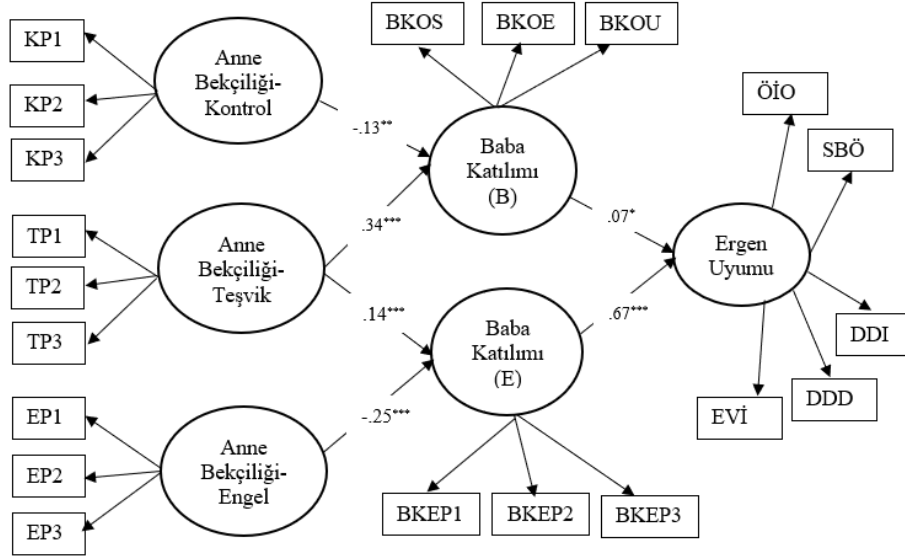
Sosyal beceriler	1.90	0.11	17.09	.75	.56
Öznel iyi oluş	1.31	0.09	14.83	.61	.37

Not: *SH*= Standart hata

Şekil 2. İkinci ölçüm modeli için standardize çözümleme değerleri

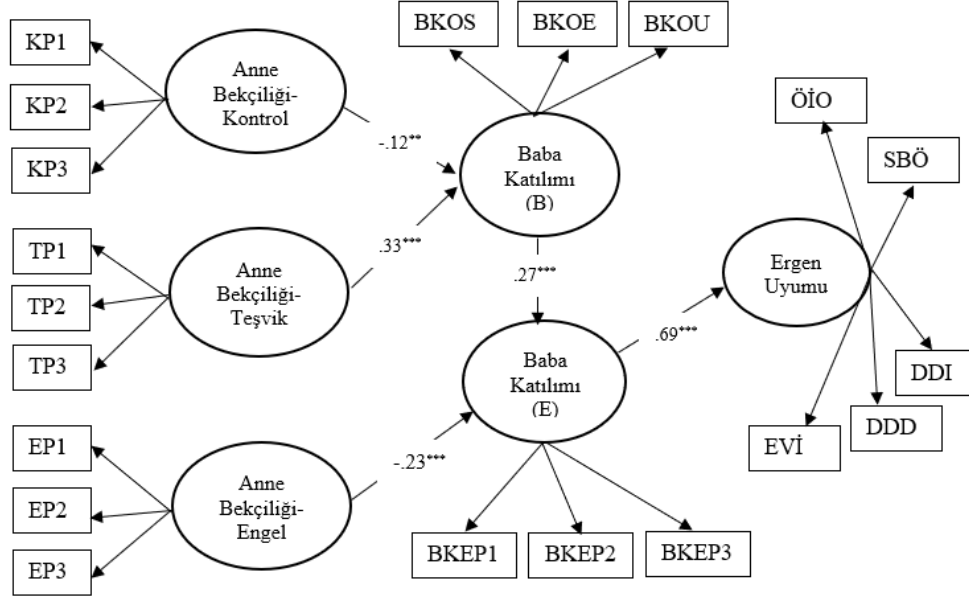
Şekil 3. İkinci yapısal modele ilişkin standardize çözümlene değerleri

Not: TP1: Teşvik parsel 1; TP2: Teşvik parsel 2; TP3: Teşvik parsel 3; EP1: Engel parsel 1; EP2: Engel parsel 2; EP3: Engel parsel 3; KP1: Kontrol parsel 1; KP2: Kontrol parsel 2; KP3: Kontrol parsel 3; BKOS: Sorumluluk; BKOE: Etkileşim; BKOU: Ulaşılabilirlik; BKEP1: Baba katılımı-ergen parsel 1; BKEP2: Baba katılımı-ergen parsel 2; BKEP3: Baba katılımı-ergen parsel 3; ÖİÖ: Özel iyi oluş; SBE: Sosyal beceriler; DDI: Duygu düzenleme-İçsel işlevsel; DDD: Duygu düzenleme-Dışsal işlevsel; EVİ: Evlatlık inancı.

Ölçüm modelinin ardından birinci yapısal model test edilmiştir. Analiz sonucunda, modelin veriye iyi düzeyde uyum sağladığı bulunmuştur [χ^2 (155, $N=783$)= 366.34 $p < .001$, $\chi^2/df= 2.36$, CFI= .98, NFI= .96, NNFI= .97, IFI= .98, GFI= .96, AGFI= .94, RMSEA= .042 (% 90 (GA alt sınır = 0.036; GA üst sınır = 0.047), SRMR= .045]. Test edilen yapısal modelde annenin teşvik edici bekçiliğinden ergen uyumuna; annenin engelleyici bekçiliğinden babanın algıladığı baba katılımı ve ergen uyumuna; annenin kontrol edici bekçiliğinden ergenin algıladığı baba katılımı ve ergen uyumuna giden yolların istatistiksel açıdan anlamsız olduğu saptanmıştır. Anlamsız olan bu yolların modelden çıkarılmasının ardından ikinci yapısal model sınanmış (bkz. Şekil 3) ve bu modelin veriye daha iyi uyum sağladığı görülmüştür (χ^2 (160, $N=783$)= 375.96 $p < .001$, $\chi^2/df= 2.35$, CFI= .97, NFI= .96, NNFI= .97, IFI= .97, GFI= .95, AGFI= .94, RMSEA= .042 [% 90 (GA alt sınır= 0.036; GA üst sınır= 0.047), SRMR= .047].

Şekil 4. Dördüncü yapısal modele ilişkin standardize çözümlene değerleri

Not: TP1: Teşvik parcel 1; TP2: Teşvik parcel 2; TP3: Teşvik parcel 3; EP1: Engel parcel 1; EP2: Engel parcel 2; EP3: Engel parcel 3; KP1: Kontrol parcel 1; KP2: Kontrol parcel 2; KP3: Kontrol parcel 3; BKOS: Sorumluluk; BKOE: Etkileşim; BKOU: Ulaşılabilirlik; BKEP1: Baba katılımı-ergen parcel 1; BKEP2: Baba katılımı-ergen parcel 2; BKEP3: Baba katılımı-ergen parcel 3; ÖİÖ: Öznel iyi oluş; SBE: Sosyal beceriler; DDI: İçsel-işlevsel duygu düzenleme; DDD: Dışsal-işlevsel duygu düzenleme; EVİ: Evlatlık inancı)

Analiz sonuçlarında babanın algıladığı katılımdan, ergenin algıladığı katılım arasında bir yol eklenmesinin önerildiği dikkat çekmiştir. Kuramsal açıdan da uygun olduğu düşünülen bu düzeltmenin yapılarak ikinci yapısal modele alternatif olarak farklı bir yapısal modelin (üçüncü yapısal model) sınanmasına ve modellerin ki-kare fark testi ile karşılaştırılmasına karar verilmiştir. Önerilen yol eklenerek test edilen yapısal model sonucunda, modelin veri ile iyi uyum sağladığı saptanmıştır [χ^2 (159, $N=783$) = 342.41 $p < .001$, $\chi^2/df = 2.15$, CFI = .98, NFI = .96, NNFI = .97, IFI = .98, GFI = .96, AGFI = .94, RMSEA = .038 (% 90 (GA alt sınır = 0.033; GA üst sınır = 0.044), SRMR = .037]. Test edilen alternatif yapısal modelde annenin teşvik edici bekkçiliğinden ergenin algıladığı baba katılımına; babanın algıladığı baba katılımından ergen uyumuna giden yol katsayılarının anlamsız olduğu görülmüştür. Anlamsız olan bu yolların modelden çıkarılmasının ardından dördüncü yapısal model sınanmış ve bu modelin üçüncü yapısal modele göre veriye daha iyi uyum sağladığı görülmüştür [χ^2 (161, $N=783$) = 343.85 $p < .001$, $\chi^2/df = 2.14$, CFI = .98, NFI = .96, NNFI = .97, IFI = .98, GFI = .96, AGFI = .95, RMSEA = .038 [% 90 (GA alt sınır = 0.033; GA üst sınır = 0.044), SRMR = .038].

Son olarak, hipotez edilen ikinci yapısal model ile buna alternatif olarak düzeltme indeksleri doğrultusunda test edilen modele alternatif olarak oluşturulan

dördüncü yapısal modelden hangisinin veriye daha iyi uyum sağladığını incelemek amacıyla ki-kare fark testi gerçekleştirilmiştir. Ki-kare fark testinde ise iki model arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($\chi^2=32.11$, $sd=1$, $p<.05$). Bu durumda hem ki-kare değeri daha düşük olan hem de uyum iyiliği değerleri daha iyi olan alternatif (dördüncü) yapısal modelin kabul edilmesine karar verilmiştir (bkz. Şekil 4).

Tablo 5. Dördüncü Yapısal Model (Nihai Model) İçin Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkiler

	Standardize Beta değeri	Standardize edilmemiş Beta değeri	SH	t
Doğrudan Etkiler				
Bağımsız Değişkenlerin Diğer Değişkenler Üzerindeki Doğrudan Etkisi (Gamma)				
Anne Bekçiliği-Kontrol →Baba Katılımı (B)	-0.12	-0.19	0.07	-2.91**
Anne Bekçiliği-Teşvik → Baba Katılımı (B)	0.33	0.29	0.04	7.41***
Anne Bekçiliği-Engel → Baba Katılımı (E)	-0.23	-0.12	0.02	-5.11***
Diğer Değişkenlerin Birbiri Üzerindeki Doğrudan Etkisi (Beta)				
Baba Katılımı (B) → Baba Katılımı (E)	0.27	0.09	0.01	6.30***
Baba Katılımı (E) → Ergen Uyumu	0.69	3.71	0.26	14.41***
Dolaylı Etkiler				
Bağımsız Değişkenlerin Diğer Değişkenler Üzerindeki Dolaylı Etkisi (KSI on ETA)				
Anne Bekçiliği-Kontrol →Baba Katılımı (E)	-0.03	-0.02	0.01	-2.69**
Anne Bekçiliği-Kontrol →Ergen Uyumu	-0.02	-0.06	0.02	-2.67**
Anne Bekçiliği-Teşvik →Baba Katılımı (E)	0.09	0.03	0.01	5.07***
Anne Bekçiliği-Teşvik →Ergen Uyumu	0.06	0.10	0.02	4.91***
Anne Bekçiliği-Engel →Ergen Uyumu	-0.16	-0.43	0.09	-4.95***
Diğer Değişkenlerin Birbiri Üzerindeki				

Dolaylı Etkisi (ETA on ETA)				
Baba Katılımı (B) → Ergen Uyumu	0.19	0.33	0.06	6.01***
Toplam Etkiler				
Bağımsız Değişkenlerin Diğer Değişkenler Üzerindeki Toplam Etkisi (KSI on ETA)				
Anne Bekçiliği-Kontrol →Baba Katılımı (B)	-0.12	-0.19	0.07	-2.91**
Anne Bekçiliği-Kontrol →Baba Katılımı (E)	-0.03	-0.02	0.01	-2.69**
Anne Bekçiliği-Kontrol →Ergen Uyumu	-0.02	-0.06	0.02	-2.67**
Anne Bekçiliği-Teşvik →Baba Katılımı (B)	0.33	0.29	0.04	7.41***
Anne Bekçiliği-Teşvik →Baba Katılımı (E)	0.09	0.03	0.01	5.07***
Anne Bekçiliği-Teşvik →Ergen Uyumu	0.06	0.10	0.02	4.91***
Anne Bekçiliği-Engel → Baba Katılımı (E)	-0.23	-0.12	0.02	-5.11***
Anne Bekçiliği-Engel →Ergen Uyumu	-0.16	-0.43	0.09	-4.95***
Diğer Değişkenlerin Birbiri Üzerindeki Toplam Etkisi (ETA on ETA)				
Baba Katılımı (B) → Baba Katılımı (E)	0.27	0.09	0.01	6.30***
Baba Katılımı (B) → Ergen Uyumu	0.19	0.33	0.06	6.01***
Baba Katılımı (E) → Ergen Uyumu	0.69	3.71	0.26	14.41***

Not: ** $p < .01$; *** $p < .001$; SH = standart hata

Kabul edilen nihai modelde anne bekçiliğinin teşvik edici boyutunun, babanın algıladığı baba katılımını olumlu yönde yordadığı saptanmıştır ($t = 7.41$, $p < .001$). Annenin kontrol edici bekçiliğinin babanın algıladığı baba katılımını ($t = -2.91$, $p < .01$), annenin engelleyici bekçiliğinin ise ergenin algıladığı baba katılımını olumsuz yönde ($t = -5.11$, $p < .001$) yordadığı görülmüştür. Yanı sıra, babanın algıladığı baba katılımının ergenin algıladığı baba katılımını ($t = 6.30$, $p < .001$) ve ergenin algıladığı baba katılımının da ergenin uyumunu olumlu yönde yordadığı görülmüştür ($t = 14.41$, $p < .001$). Sınanan model ile ergen uyumunun %48'i açıklanmıştır. Dolaylı etkilerin anlamlılığının değerlendirilmesinde ise LISREL programının hesapladığı t değerlerinden faydalanılmış olup, tüm dolaylı etkilerin anlamlı olduğu belirlenmiştir (bkz. Tablo 5).

TARTIŞMA

Araştırmanın amacı, anne bekciliği boyutları (teşvik, engel ve kontrol) ile ergen uyumu arasındaki ilişkide babanın ve ergenin algıladığı baba katılımının aracı rollerine ilişkin önerilen modelin sınanmasıdır. Bulgular, önerilen modelin veriye iyi uyum sağladığını ve anne bekciliği ile baba katılımının ergen uyumunu açıklayabileceğini ortaya koymuştur. Hipotez edilen modelde, babanın algıladığı katılımdan ergenin algıladığı katılıma giden doğrudan bir yol bulunmamakta idi; ancak, alternatif modelde bu yol eklenmiş ve bu yolun eklenmesiyle kabul edilen modelin veriye daha iyi uyum sağladığı belirlenmiştir. Kabul edilen nihai modelde, annenin teşvik edici ile kontrol edici bekciliği, babanın algıladığı katılımdan ergenin algıladığı katılıma giden yol aracılığıyla ergen uyumunu yordarken, annenin engelleyici bekciliği yalnızca ergenin algıladığı baba katılımı yolu üzerinden ergen uyumunu yordamıştır. Modelde, annenin tüm bekcilik boyutlarının ve baba tarafından algılanan katılımın ergen uyumunu doğrudan yordamadığı gürülmüştür.

Annenin olumlu bekcilik olarak ele alınan teşvik edici davranışlarının, babanın algıladığı katılımı doğrudan ve olumlu yönde yorduyor olmasının, annelerin bu teşvik edici davranışlarının, babalara çocuklarıyla etkileşimi için bir alan açmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Puhlman & Pasley, 2013). Bu sonuç, annenin babayı teşvik edici şekilde olumlu yönde bekcilik yaptığı durumlarda babaların çocuğun yaşamına dahil olmasının arttığını gsteren diğer araştırmalarla uyumludur (ör., Fagan & Cherson, 2017; Zvara vd., 2013). Annelerin eşlerini çocuklarıyla bire bir zaman geçirme konusunda cesaretlendirmesi, eşlerinin ebeveynlik ile ilgili görevlere katılım çabasını desteklemesi ve eşlerine aile ile ilgili sorumluluklar ve ebeveynlik konusunda olumlu geri bildirimler vermesi neticesinde baba katılımının artıyor olması şaşırtıcı değildir. Çünkü; annenin babayı teşvik etmesinin, çocuklar için uyumlu bir aile ortamı ve yakın baba-çocuk ilişkisi yaratmasından ve bunun da çocuklarının gelişimlerini desteklemesinden kaynaklanmış olması muhtemeldir (Wang vd., 2021).

Annenin kontrol edici bekciliğinin, babanın algıladığı baba katılımını doğrudan ve olumsuz yönde yorduyor olmasının, ebeveynliği daha çok kendi alanı olarak gören annelerin, hâkim oldukları bu alanda güç kaybetmek istememesine bağlı olarak baba-çocuk etkileşimini denetlemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Adamson vd., 2007; Allen & Daly, 2007). Bu çalışmada, annelerin büyük çoğunluğunun ücretli bir işte çalışmadığı bulgusu da göz önünde bulundurulursa, çocukla daha fazla ilgilenmek durumunda kalan annelerin çocukla ilgili kararlarda daha fazla söz sahibi olmaları gerektiğini düşünerek kontrol edici bekcilik davranışlarında bulunmuş olmaları muhtemeldir. Annenin, eşinin çocukla yapmak istediklerini kontrol etmesi ve çocukla geçirdiği zamanı denetlemesi de babanın bundan rahatsızlık duymasına ve kendisini çocukla olan etkileşiminden geri çekerek katılımlarının azalmasına yol açmış olabilir. Ayrıca, kontrol edici bekciliğin, annenin çocukla ilgili kararlarda lider pozisyonuna sahip olması ile ilgili boyutu da kapsadığı göz önünde bulundurulursa, kontrol edici bekciliğe maruz kalan babaların, çocuğunun eğitimi ve sağlıklı gelişimi için yapılan planlamalara daha az katılmış

olması da beklendiktir. Nitekim mevcut sonuç, annelerin çocuk bakımını ve ebeveynliği eşlerinden daha iyi yaptıklarını düşünerek koruyucu bir eğilime sahip olmalarının baba katılımını azalttığını gösteren pek çok araştırma sonucuyla tutarlıdır (ör., Gaertner vd., 2007; Gaunt & Pinho, 2017; Tu vd., 2014).

Annenin engelleyici bekçiliğinin, ergenin algıladığı baba katılımını doğrudan ve olumsuz yönde yordamasının, annelerin, eşlerine sınırlar koyarak baba-çocuk ilişkisini kısıtlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Puhlman & Pasley, 2013). Özellikle yoğun duyguların deneyimlendiği ergenlik döneminde, olumsuz duygulara yol açacak türde engelleyici bekçilik gibi davranışlara maruz kalınması, ergenlerin, etkileşimin dışında kalan babalardan algıladıkları duygusal katılımın azalmasına yol açmış olabilir. Dahası, annenin, eşinin çocukla geçirdiği zamanı bölmesi veya eşinin, kendisinin onaylamadığı bir davranışta bulunduğu zaman çocuğun babası ile etkileşimini engellemesi durumunda, annelerin eşlerinin ebeveynliği ile ilgili verdiği olumsuz geri bildirimler ve babasının yaptığı yanlışlar hakkındaki düşüncelerini çocuğa söylemesi neticesinde de ergenin babasından algıladığı katılımın düşük olması beklendik bir sonuçtur. Bu bulgu, annenin engelleyici bekçiliği ile baba katılımı arasında olumsuz yönde ilişki olduğunu gösteren alanyazındaki diğer çalışmalar (ör., Dyer vd., 2011; Ebeoğlu, 2021; Nkwake, 2009) ile tutarlıdır.

Modelde dikkat çeken sonuçlardan biri; teşvik edici ve kontrol edici bekçiliğin doğrudan babanın algıladığı katılımı yorduyor iken, engelleyici bekçiliğin ergenin algıladığı baba katılımını doğrudan yordamasıdır. Bunun da teşvik ve kontrol boyutlarının daha çok babaya yönelik davranışları kapsamasından, engel boyutunun ise baba-ergen etkileşimine yönelik davranışları içermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer bir deyişle, teşvik edici bekçilikte annelerin babayı destekleyici davranışlarda bulunmasını takiben baba katılımına alan açılıyor veya kontrol edici bekçilikte annelerin babanın çocukla yapmak istediklerini kontrol etmesinden duyulan rahatsızlığı takiben baba katılımı alanı kısıtlanıyor iken engelleyici bekçilikte doğrudan baba ile çocuğu arasındaki etkileşime müdahale söz konusudur. Ayrıca ergenler, daha çok babaya yönelik olan annenin teşvik veya kontrol edici bekçilik davranışlarının farkında olmamış olabilir. Bundan dolayı da bu bekçilik boyutları, doğrudan ergenin algıladığı katılımdansa önce babanın algıladığı baba katılımını etkilemiş olabilir. Bunun aksine, engelleyici bekçiliğin, çocuğun babayla etkileşimini sekteye uğratan bir boyut olmasından ve babanın yanı sıra çocuğun da farkında olarak deneyimlediği bir süreç olmasından dolayı annelerin engelleyici bekçiliği arttığı zaman ergenlerin babalarından algıladığı katılım doğrudan azalıyor olabilir. Karabulut'un (2017) çalışmasında annenin engelleyici yöndeki bekçiliğinin, ergenin babadan algıladığı duygusal katılımı olumsuz yönde yordamış olmasının da mevcut sonucu desteklediği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, babanın algıladığı baba katılımının ergenin algıladığı katılım üzerinden ergen uyumunu etkilediği görülmüştür. Her ne kadar babanın katılım algısı ile çocuğun baba katılımı algısının farklılaşabileceği alanyazında belirtilse de

(Finley & Schwartz, 2004), ergenin yüksek katılım algılayabilmesi için öncelikle babanın katılım göstermesi gerektiği düşünülmektedir. Çocuklarıyla ilgilenen ve onlarla yakın ilişki içerisinde olan babaların bu davranışlarının çocukları tarafından fark edilmesi, ergenlerin algıladıkları katılımı artırmış olabilir. Dolayısıyla, babanın katılımı arttıkça, ergenin algıladığı baba katılımının da artması şaşırtıcı değildir. Babanın katılım algısının sadece ergenin algısı üzerinden ergen uyumunu yordamasının ise bireylerin algılarının kendi deneyimleri üzerinde daha fazla etkili olmasından (Harter, Whitesell, & Kowalski, 1992) kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca alanyazında babanın çocuğu üzerindeki etkisi için en önemli faktörün de çocuğun babanın katılımına ilişkin algısı olduğu belirtilmektedir (Finley & Schwartz, 2004). Bundan dolayı ergen uyumu, babanın algıladığı baba katılımdan ziyade ergenin algıladığı baba katılımı tarafından doğrudan yordanmış olabilir.

Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç, ergenin algıladığı baba katılımının, sosyal beceri, öznel iyi oluş, duygu düzenleme ve evlatlık inancı değişkenleriyle kavramsallaştırılmış olan ergen uyumunu doğrudan ve olumlu yönde yordadığıdır. Mevcut bulgu, yüksek baba katılımının ergenlerde olumlu özelliklerle ilişkili olduğunu gösteren pek çok araştırma ile paralellik göstermektedir (Gümüşt en, 2020; Huang vd., 2017; Kuzucu & Özdemir, 2013; Su vd., 2017; Updegraff vd., 2001). Babaların çocuğuyla ilgilenmesinin, zaman geçirmesinin ve çocuğunun ihtiyacı olduğu zaman fiziksel ve duygusal açıdan ulaşılabilir olmasının, ergenlerin sosyo-duygusal gelişimlerini ve iyi oluşlarını olumlu yönde etkilemesi beklendik bir bulgudur (Aldous & Mulligan, 2002). Çünkü babalar aktif katılım ile ergen çocuklarının hem diğer kişilerle yakınlık kurmasını desteklemiş hem de duygu düzenleme stratejilerine katkı sağlamış olabilir. Ayrıca ergenlik döneminde değişen duygularla başa çıkmaya çalışan çocukları için aile içerisinde güvenli bir duygusal ortamın oluşmasına zemin hazırlayarak ihtiyaç halinde babalarının yanlarında olacağına dair inanç geliştirmelerine de katkı sağlamış olabilir (Bariola vd., 2011; Cassidy, 1994). Dahası, babalarından aktif katılım algılayan ergenlerin, hem sevdikleri insanlarla beraber olduklarını düşünmesinden hem de babalarıyla kurdukları duygusal yakınlıktan memnuniyet duymasından dolayı daha yüksek öznel iyi oluşa sahip oldukları düşünülmektedir. Baba katılımının ergenlerin evlatlık inançları üzerindeki etkisi konusunda sınırlı sayıda çalışma bulunmasına rağmen, mevcut çalışmanın sonuçları, çocukların ebeveynlerinden algıladıkları sıcaklık (Huang & Yeh, 2013), destekleyici ebeveynlik (Chen vd., 2016) ve baba katılımı (Nainee vd., 2016) ile evlatlık inançları arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu gösteren önceki çalışmalarla uyumlu görünmektedir. Eğitimlerine ve sağlıklı gelişimlerine katkıda bulunan, çocuklarıyla etkileşimde bulunan ve ihtiyaç duyulduğunda her açıdan erişilebilir olan babaların ergen çocuklarının da bu yüksek katılımı algılayarak ailesini üzecek davranışlardan kaçınması ve ailesine minnet duyması muhtemeldir. Özetle, babaların çocuklarına çevreyi keşfetmeleri için uyarıcı sağlayarak ve aralarındaki ilişkiyi güçlendirerek ergenlerin uyumunu desteklediği söylenebilir (Caldera, 2004).

Son olarak, mevcut araştırmada anne bekçiliği boyutlarından hiçbirinin ergen uyumunu doğrudan yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında, anne bekçiliği ile çocuklarına ait çıktılar arasındaki ilişkide babanın rolünü açıklamaya ynelik farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden ilkinde, annenin olumlu tutumları, çocuk bakımının her iki ebeveyn arasında daha adil bir şekilde bölünmesine yol açarak baba katılımının artmasına ve böylelikle, artan baba katılımının da çocuklarının gelişimine fayda sağladığı öne sürülmektedir (Meteyer & Perry-Jenkins, 2010). Diğer bir açıklama ise çocuğun, ailede veya toplumda kendisine sunulan psikolojik ve sosyal kaynaklardan elde ettiği fayda olarak tanımlanan sosyal sermaye çerçevesinde ele alınmaktadır. Nitekim bu teoriyi savunan araştırmacılar, annenin olumlu bekçilik davranışı sergilemesinin çocukların babalarının ortamındaki kaynaklardan yararlanmasına olanak sağladığını, olumsuz bekçiliğinin ise çocukların babanın çevresindeki bu kaynaklardan yararlanamayarak gelişimlerinin olumsuz yönde etkilenmesine yol açtığını savunmaktadır (Austin vd., 2013). Her iki açıklama da esasında anne bekçiliğinin dolaylı etki yarattığına işaret etmektedir. Sonuçta, bekçilik kavramı da annelerin, babaların ebeveynliği üzerindeki etkisini ifade eden bir kavram olduğu için doğrudan ergen çocuklarını etkilemektense önce baba katılımını etkilemiş olabilir. Öte yandan, bahsedilen değişkenleri bir model içinde aynı anda test eden bir çalışma olmamasına rağmen, bazı çalışmalarda tanımlanan aracılık ilişkileri bizim bulgularımız ile örtüşmektedir. Örneğin bu çalışmadaki sonuçların, Wang ve diğerlerinin (2021) annenin olumlu bekçiliği ile çocuğun sosyo-duygusal gelişimi arasında baba katılımının tam aracı olduğunu gösteren çalışma ile tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca uyum değişkenleri olarak farklı değişkenler ele alınmış olsa da Akgöz-Aktaş'ın (2017) alışmasında baba katılımının anne bekçiliği ile çocuğun ie ve dışa yönelim problem davranışları arasında aracı olduğunu tespit ettiği çalışması ile de benzerlik taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde babaların çocuklarının hayatına katılmak için istek ve çabalarının arttığı, çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri ve çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle birlikte daha fazla birlikte ebeveynlik (co-parenting) davranışında buldukları görölmektedir. Baba katılımının önemine dair farkındalığın da artmış olmasına rağmen, baba katılımına ynelik çalışmalarda ergenlik dönemine kıyasla bebeklik ve çocukluk dönemlerine ağırlık verildiği dikkat çekmektedir. Ancak nitelik açısından ergenlik döneminde bazı değişiklikler olmakla beraber bu dönemde de ebeveyn ve çocukları arasındaki yakın ilişkiler devam etmektedir. Gerçekten de bu alandaki çalışmalar, yüksek düzeyde baba katılımının ergen gelişimini olumlu yönde etkileyebileceğini tutarlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca, anne bekçiliğinin doğrudan olmasa bile baba katılımı aracılığıyla dolaylı olarak ergen gelişimi üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir. Bu çalışmada da gröldüğu üzere, özellikle annenin bekçilik davranışlarından teşvik

ediciliğini artırıp engelleyici ve kontrol ediciliğini azaltarak artan baba katılımı ile ergenlerin gelişimsel özelliklerine katkı sağlayabilmek mümkündür.

Bu çalışmanın belirgin katkısı, ergen çocukları olan ebeveynlerde anne bekçiliğinin ergen uyumu ile ilişkisinde babanın ve ergenin algıladığı baba katılımının aracılık rolünü araştıran öncü bir çalışma olmasının altında yatmaktadır. Görece az çalışılan ergenlik dönemindeki anne bekçiliği ve baba katılımının ergen uyumu üzerindeki etkilerini görmek açısından bu çalışma oldukça önemlidir. Nitekim, bu çalışmadan elde edilen bulguların, baba katılımını artırmayı ve ergen uyumunu desteklemeyi amaçlayan müdahale programlarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, baba katılımının çoklu kaynaklardan ölçülerek ve anne bekçiliğinin hem olumlu hem olumsuz yönünü ele alarak ilgili değişkenler arası ilişkilerin ortaya çıkarılmış olmasının, gelecekteki araştırmalara yön vermesi beklenmektedir. Ayrıca farklı SES'teki ergenler ve ebeveynlerinden oluşan nispeten yüksek örneklem büyüklüğü, veri çeşitliliği açısından bu çalışmanın bir diğer güçlü yönü olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, mevcut araştırmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. Özellikle araştırmanın yalnızca Ankara ilinde gerçekleştirilmiş olması, örnekleme temel alınan dışlama ölçütleri ile çalışmanın iç geçerliği artırılmak istense de homojen bir örneklem profili ile çalışılması, araştırmanın dış geçerliğini kısıtlayarak bulguların genellenmesinin önüne geçmiş olabilir. Dolayısıyla araştırma bulgularının örneklem özellikleri dikkate alınarak yorumlanması önerilmektedir. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise çalışmada ergenlerden ve ebeveynlerinden elde edilen ölçümler öz-bildirime dayalı olduğu için katılımcıların bildirimlerinin doğru olduğu varsayılarak bazı sonuçlara ulaşılmış olmasıdır. Son olarak araştırmanın kesitsel desende planlanması da çalışmanın başka bir sınırlılığıdır.

Annenin babaya yönelik olumlu bekçilik davranışlarının ve baba katılımının ergenler üzerinde olumlu sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırma hattını devam ettirmek önemlidir. Aktarılan sınırlılıklar doğrultusunda gelecek araştırmalarda, farklı gelişim dönemlerinde çocuğu olan ve farklı aile yapısında bulunan ebeveynlerin katılım örüntülerinin incelenmesi önerilebilir. Dahası, gelecekte yapılacak boylamsal çalışmalar ile anne bekçiliği ve baba katılımının gelişim dönemleri içerisindeki değişimin görülmesine olanak sağlanabilir. Son olarak ise ebeveynlerin ve toplumun babaların önemi konusunda bilinçlendirilmesi ile bu alanda yapılacak olan önleyici müdahale programlarına babaların dahil edilmesine halen daha ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir. Etik kurul ve MEB izninden yöntem bölümünde bahsedilmiştir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: 1. yazar %60 oranında, 2. yazar %40 oranında katkı sağlamıştır. Yazarların herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

Adamsons, K., O'Brien, M., & Pasley, K. (2007). An ecological approach to father involvement in biological and stepfather families. *Fathering, 5* (2), 129-147. <https://doi.org/10.3149/fth.0502.129>

Akgöz-Aktaş, G. (2017). *Baba katılımı ve çocuk uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Anne bekçiliği ve evlilik uyumunun etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Akgöz-Aktaş & Aydın, A. (2020). Anne bekçiliği ölçeği anne formunun Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları, 23* (45), 63-77. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120200131m000018>

Aldous, J. & Mulligan, G. M. (2002). Fathers' child care and children's behavior problems: A longitudinal study. *Journal of Family Issues, 23* (5), 624-647. <https://doi.org/10.1177/0192513X02023005003>

Allen, S. M. & Daly, K. J. (2007). The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence. Centre for Families, Work & Well-Being, University of Guelph.

Austin, W. G., Pruett, M. K., Kirkpatrick, H. D., Flens, J. R., & Gould, J. W. (2013). Parental gatekeeping and child custody/child access evaluation: Part I: Conceptual framework, research, and application. *Family Court Review, 51* (3), 485-501. <https://doi.org/10.1111/fcre.12045>

Bariola, E., Gullone, E., & Hughes, E. K. (2011). Child and adolescent emotion regulation: The role of parental emotion regulation and expression. *Clinical Child and Family Psychology Review, 14* (2), 198-212. <https://doi.org/10.1007/s10567-011-0092-5>

Bocknek, E. L., Brophy-Herb, H. E., Fitzgerald, H. E., Schiffman, R. F., & Vogel, C. (2014). Stability of biological father presence as a proxy for family stability: Cross-racial associations with the longitudinal development of emotion regulation in toddlerhood. *Infant Mental Health Journal, 35* (4), 309-321. <https://doi.org/10.1002/imhj.21454>

Cabrera, N. & Mitchell, S. (2009). An exploratory study of fathers' parenting stress and toddlers' social development in low-income African American families. *Fathering, 7* (3), 201-225. <https://doi.org/10.3149%2Ffth.0703.201>

Caldera, Y. M. (2004). Paternal involvement and infant-father attachment: A Q-set study. *Fathering, 2* (2), 191-210. <https://doi.org/10.3149/fth.0202.191>

Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: Influences of attachment relationships. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59 (2-3), 228-249. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.1994.tb01287.x>

Chen, W. W., Wu, C. W., & Yeh, K. H. (2016). How parenting and filial piety influence happiness, parent-child relationships and quality of family life in Taiwanese adult children. *Journal of Family Studies*, 22 (1), 80-96. <http://doi.org/10.1080/13229400.2015.1027154>

Cheung, C. K., Lee, J. J., & Chan, C. M. (1994). Explicating filial piety in relation to family cohesion. *Journal of Social Behavior & Personality*, 9 (3), 565-580.

Cicirelli, V. G. (1983). Adult children's attachment and helping behavior to elderly parents: A path model. *Journal of Marriage and the Family*, 45 (4), 815-825. <https://doi.org/10.2307/351794>

Duran, A. (2010). *Erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Duy, B. & Yıldız, M. A. (2014). Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (41), 23-35.

Dyer, K., Roby, J. L., Mupedziswa, R., & Day, R. (2011). Father involvement in Botswana: How adolescents perceive father presence and support. *Families in Society*, 92 (4), 426-431. <http://dx.doi.org/10.1606/1044-3894.4168>

Ebeoğlu, M. (2021). *Ergenlik döneminde baba katılımının incelenmesi: Ekolojik sistemler kuramı perspektifi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 7 (4), 975-989.

Fagan, J. & Cherson, M. (2017). Maternal gatekeeping: The associations among facilitation, encouragement, and low-income fathers' engagement with young children. *Journal of Family Issues*, 38 (5), 633-653. <https://doi.org/10.1177/0192513X15578007>

Feldman, R., Bamberger, E., & Kanat-Maymon, Y. (2013). Parent-specific reciprocity from infancy to adolescence shapes children's social competence and dialogical skills. *Attachment & Human Development*, 15 (4), 407-423. <https://doi.org/10.1080/14616734.2013.782650>

Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*, London: UK.

Finley, G. E. & Schwartz, S. J. (2004). The father involvement and nurturant Fathering scales: Retrospective measures for adolescent and adult

children. *Educational and Psychological Measurement*, 64 (1), 143-164. <https://doi.org/10.1177/0013164403258453>

Flouri, E. (2005). Father's involvement and psychological adjustment in Indian and White British secondary school age children. *Child and Adolescent Mental Health*, 10 (1), 32-39. <https://doi.org/10.1111/j.1475-3588.2005.00114.x>

Flouri, E. & Buchanan, A. (2002). What predicts good relationships with parents in adolescence and partners in adult life: Findings from the 1958 British birth cohort. *Journal of Family Psychology*, 16 (2), 186-198. <https://doi/10.1037/0893-3200.16.2.186>

Flouri, E. & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement and mother involvement in adolescents' psychological well-being. *British Journal of Social Work*, 33 (3), 399-406. <http://dx.doi.org/10.1093/bjsw/33.3.399>

Fuendeling, J. M. (1998). Affect regulation as a stylistic process within adult attachment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15 (3), 291-322. <https://doi.org/10.1177/0265407598153001>

Gaertner, B. M., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., & Greving, K. A. (2007). Parental childrearing attitudes as correlates of father involvement during infancy. *Journal of Marriage and Family*, 69 (4), 962-976. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00424.x>

Gaunt, R. & Pinho, M. (2017). Do sexist mothers change more diapers? Ambivalent sexism, maternal gatekeeping, and the division of childcare. *Sex Roles*, 79(3), 176-189. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0864-6>

Gümüşt en, D. (2020). *Ebeveyn davranışları, mahremiyet ihlali ve ergenin psikolojik uyumu arasındaki ilişkilerin kendini belirleme kuramı çerçevesinde incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Harter, S., Whitesell, N. R., & Kowalski, P. (1992). Individual differences in the effects of educational transitions on young adolescent's perceptions of competence and motivational orientation. *American Educational Research Journal*, 29 (4), 777-807. <https://doi.org/10.3102/00028312029004777>

Hazen, N. L., McFarland, L., Jacobvitz, D., & Boyd-Soisson, E. (2010). Fathers' frightening behaviours and sensitivity with infants: Relations with fathers' attachment representations, father-infant attachment, and children's later outcomes. *Early Child Development and Care*, 180 (1-2), 51-69. <https://doi.org/10.1080/03004430903414703>

Ho, D. Y. F. (1994). Filial piety, authoritarian moralism, and cognitive conservatism in Chinese societies. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 120 (3), 349-365.

Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equation Modeling*, 6 (1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>

Huang, S.-J. & Yeh, K.-H. (2013). The effect of perceived parenting styles on adolescents' dual filial belief: A mediational analysis. *Indigenous Psychological Research in Chinese Societies*, 39, 119–164.

Huang, J., Kim, Y., Sherraden, M., & Clancy, M. (2017). Unmarried mothers and children's social-emotional development: The role of child development accounts. *Journal of Child and Family Studies*, 26 (1), 234-247. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0551-1>

Jackson, D. L. (2003). Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: q hypothesis. *Structural Equation Modeling*, 10 (1), 128-141. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM1001_6

Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2nd ed.). London: Lawrence Erlbaum Associates.

Karabulut, H. (2017). *Ergenlerin saldırgan davranışları, baba katılımı ve baba katılımının yordayıcıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.

Kocayörük, A. (2000). *İlköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede dramanın etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kocayörük, E. (2012). Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (37), 24-37.

Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91.

Kuzucu, Y. & Özdemir, Y. (2013). Predicting adolescent mental health in terms of mother and father involvement. *Education and Science*, 38 (168), 96-112.

Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development, *Human Development*, 18, 245- 266. <https://doi.org/10.1159/000271493>

Lamb, M. E. (1977). Fathers-infant and mother infant interaction in the first year of life. *Child Development*, 48, 167-181. <https://doi.org/10.2307/1128896>

Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American Zoologist*, 25, 883-894. <http://dx.doi.org/10.1093/icb/25.3.883>

Lang, S. N., Schoppe-Sullivan, S. J., Kotila, L. E., Feng, X., Kamp Dush, C. M., & Johnson, S. C. (2014). Relations between fathers' and mothers' infant engagement patterns in dual-earner families and toddler competence. *Journal of Family Issues*, 35 (8), 1107-1127. <https://doi.org/10.1177%2F0192513X14522243>

Ling, M. T. W. L., Chen, H. F., & Chiu, K. C. N. (2020). Parental warmth and involvement and the self-esteem of young people in Hong Kong. *Child Indicators Research*, 13 (3), 801-817. <https://doi.org/10.1007/s12187-019-09645-3>

Makusha, T. & Richter, L. (2016). Gatekeeping and its impact on father involvement among black South Africans in rural Kwazulu-Natal. *Culture, Health & Sexuality*, 18 (3), 308-320. <https://doi.org/10.1080/13691058.2015.1083122>

Meteyer, K. & Perry-Jenkins, M. (2010). Father involvement among working-class, dual-earner couples. *Fathering*, 8 (3), 379-403. <https://doi.org/10.3149/fth.0803.379>

Montero-Montero, D., López-Martínez, P., Martínez-Ferrer, B., & Moreno-Ruiz, D. (2020). Parenting dimensions and adolescent peer aggression: A gendered analysis. *Sustainability*, 12 (16), 6522. <https://doi.org/10.3390/su12166522>

Nainee, S., Aun, T. S., & Seng, T. C. (2016). Role of Reciprocal filial piety in the relationship between parental involvement and filial behavior among Malaysian adolescents. *Journal of Techno Social*, 8 (2), 25-32.

Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: What influences paternal involvement in child-care work in Uganda? *Gender & Development*, 17 (2), 255-267. <https://doi.org/10.1080/13552070903009726>

Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, ana-baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (165), 20-33.

Paley, B., Conger, R. D., & Harold, G. T. (2000). Parents' affect, adolescent cognitive representations, and adolescent social development. *Journal of Marriage and Family*, 62 (3), 761-776. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00761.x>

Pekel-Uludağlı, N. (2024). The role of the father involvement in child development: the relationships with maternal, paternal, and child characteristics. *Current Psychology*, 43 (5), 4085-4097. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04649-3>

Phillips, K. F. V. & Power, M. J. (2007). A new self-report measure of emotion regulation in adolescents: The regulation of emotions

questionnaire. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 14 (2), 145-156. <http://dx.doi.org/10.1002/cpp.523>

Puhlman, D. J. & Pasley, K. (2013). Rethinking maternal gatekeeping. *Journal of Family Theory & Review*, 5 (3), 176-193. <https://doi.org/10.1111/jftr.12016>

Puhlman, D. J. & Pasley, K. (2017). The maternal gatekeeping scale: Constructing a measure. *Family Relations*, 66 (5), 824-838. <https://doi.org/10.1111/fare.12287>

Roth, P. L. (1994). Missing data: A conceptual review for applied psychologists. *Personnel Psychology*, 47 (3), 537-560. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1994.tb01736.x>

Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, 97 (2), 153-158. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2007.00572.x>

Sayıl, M. (2013). Ana baba ergen ilişkilerinde kontrol, özerklik ve çatışmanın sosyal alan kuramı ve sosyal değişim bağlamında incelenmesi: Ebeveyn ve ergen açısından sonuçlar (Proje No: 113K208). TÜBİTAK - SOBAG.

Su, L. P., Kubricht, B., & Miller, R. (2017). The influence of father involvement in adolescents' overall development in Taiwan. *Journal of Adolescence*, 59, 35-44. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.05.010>

Stolz, H. E., Barber, B. K., & Olsen, J. A. (2005). Toward disentangling fathering and mothering: An assessment of relative importance. *Journal of Marriage and Family*, 67 (4), 1076-1092. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2005.00195.x>

Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2-and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75 (6), 1806-1820. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00818.x>

Tığrak, A. (2017). *Anneden algılanan kontrolün ergenin psikososyal işlevselliği ile ilişkisinde tepkiselliğin ve evlatlık inancının rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tu, Y. C., Chang, J. C., & Kao, T. F. (2014). A study on the relationships between maternal gatekeeping and paternal involvement in Taiwan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 122, 319-328. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1347>

Updegraff, K. A., McHale, S. M., Crouter, A. C., & Kupanoff, K. (2001). Parents' involvement in adolescents' peer relationships: A comparison of mothers'

and fathers' roles. *Journal of Marriage and Family*, 63 (3), 655-668.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00655.x>

Wang, X., Yu, Y., Zhu, R., & Ji, Z. (2021). Linking maternal gatekeeping to child outcomes in dual-earner families in China: The mediating role of father involvement. *Early Child Development and Care*, 191 (2), 187-197.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1611568>

Williams, S. K. & Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: Examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence*, 25 (2), 168-196.
<https://doi.org/10.1177%2F0272431604274178>

Yeh, K-H. (2003). The beneficial and harmful effects of filial piety: An integrative analysis. K.-S. Yang, K.-K. Hwang, P. B. Pedersen ve I. Daibo (Ed.), *Progress in Asian social psychology: Conceptual and empirical contributions* içinde (s. 67-82). Westport, US: Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.

Yeh, K. H. & Bedford, O. (2003). A test of the dual filial piety model. *Asian Journal of Social Psychology*, 6 (3), 215-228. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1467-839X.2003.00122.x>

Yılmazçetin, C. (2003). *Babanın katılımı ve ergen öncesi çocukların davranışsal problemleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zvara, B. J., Schoppe-Sullivan, S. J., & Dush, C. K. (2013). Fathers' involvement in child health care: Associations with prenatal involvement, parents' beliefs, and maternal gatekeeping. *Family Relations*, 62 (4), 649-661.
<https://doi.org/10.1111/fare.12023>